

EUROOPA KODANIKE ARUTELU

VÕITLUS
VIHKAMISE
VASTU
ÜHISKONNAS

Infokogumik

Teave selle kogumiku kohta

Tere tulemast ühiskonnas vihkamisvastase võitluse Euroopa kodanike paneelarutelule.

Alustuseks täname teid, et nõustusite osalema. Loodame, et see on informatiivne, huvitav ja nauditav. Olete üks 150 osalejast, kes valiti juhuslikult kõigi 27 ELi liikmesriigi hulgast, et arutada, kuidas võidelda vihkamise vastu Euroopas.

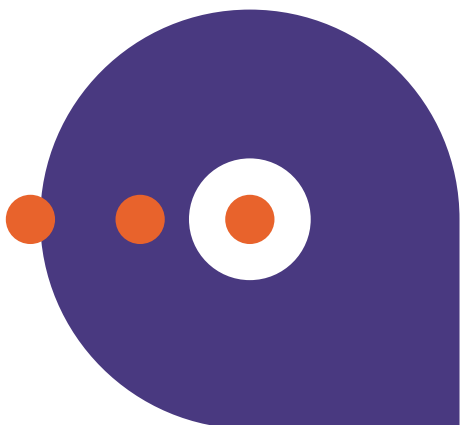
Mitme aruande ja paljude andmete kohaselt kasvab Euroopas täna muret tekitavalt vihakõne ja vihakuritegude arv. Vihkamine mitte ainult ei haava otseselt sihtmärgiks olevaid isikuid, rühmi ja kogukondi, vaid tekitab ka lõhestumist ning pärsib vaba ja elavat demokraatlikku arutelu. Vihkamise ilmingud õhustavad ühiskonda tervikuna ja ohustavad meie demokraatia alustalasid.

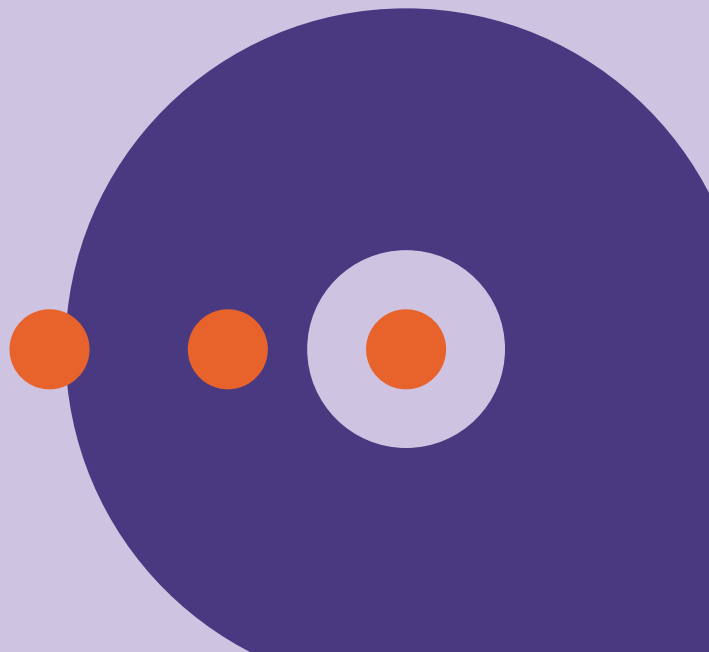
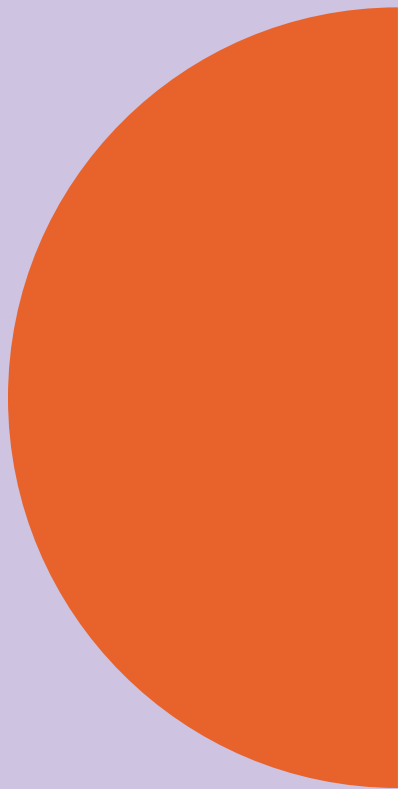
6. detsembril 2023 kinnitasid Euroopa Komisjon ning ELi välispoliitika kõrge esindaja ühisavalduse „Vihale ei ole kohta: Euroopa seisab üheskoos vihkamise vastu“. Selles teatistes kutsutakse üles looma avatud üleeuroopalist dialoogiruumi, mis toob kokku kodanikud kogu EList, et arutada viise, kuidas saada jagu vihkamisest ja lõhestumisest ning saavutada see, et saaksime ühiselt nautida euroopalikke väärtusi, milleks on võrdõiguslikkus, inimõiguste austamine ja väärikus. See ühiskonnas vaenu vastu võitlemise Euroopa kodanike paneelarutelu on vastus sellele üleskutsele ja me täname teid, et nõustusite selles paneelis osalema.

Koos teiste osalejatega arutate erinevaid võimalusi, kuidas me kõik (ELi institutsioonid, liikmesriigid, kodanikuühiskonna organisatsioonid, meedia ja teised osalejad) saame aidata kaasa ühiskonnas esineva vihkamise vastu võitlemisele ning taastada võrdõiguslikkus, inimõiguste ja inimväärikuse austamine.

See infokogumik juhendab teid selles protsessis. Kogumik koosneb nelja osast.

1. **MENETLUS: MIS ON EUROOPA KODANIKE PANEELARUTELUD?** 4
Kodanike paneelarutelude eesmärk on seada kodanikud avaliku poliitika kujundamise keskmesse. Selles osas selgitame lühidalt, kuidas menetlus toimib.
2. **ÜLESANNE: MILLE KALLAL MA TÖÖTAN?** 6
Euroopa Komisjon kutsub selle kodanike paneelarutelu kokku konkreetse ülesande tõttu: siit leiame teema, millele teil palutakse vastuseid leida.
3. **TEEMA: MIDA PEAN TEADMA VIHKKAMISEST?** 8
Vihkamine on keeruline ja tundlik teema. Teema ühiseks mõistmiseks anname teile põhiteavet ja ülevaate sellest, mida EL praegu vihkamise vastu võitlemiseks teeb.
4. **PRAKTILINE TEAVE** 12
Soovime muuta teie osalemise võimalikult sujuvaks. See osa hõlmab teie reisi, majutust, igapäevaseid kulutusi ja muud praktilist teavet.

1 / Menetlus:

Mis on Euroopa kodanike paneelarutelud

TAUSTAINFO

Euroopa Komisjoni kodanike paneelarutelude raames kogunevad juhuslikult valitud osalejad kõigist 27 ELi liikmesriigist, et arutada peamisi tulevasi õigusakte ja muid algatusi Euroopa tasandil.

Paneelarutelud said alguse pärast 2021.–2022. aastal¹ toimunud Euroopa tuleviku konverentsi. Toona kogunes 800 juhuslikult valitud kodanikku, et jagada oma vaatenurki ja ideid sellistel teemadel nagu majandus, sotsiaalne õiglus, töökohad, haridus, kultuur, noored, sport, digitaalne ümberkujundamine, ELi demokraatia, väärtused, julgeolek, õigusriik, kliimamuutused, tervis, ränne ja ELi panus maailmas.

Kui konverents 9. mail 2022. aastal lõppes, esitasid osalejad 178 soovitusi. Need olid aluseks 49 ettepanekule ja üle 300 asjakohasele meetmele, mis tulenesid konverentsist. Konverentsil osalenud kodanikud kutsusid üles andma kodanikele tulevikus sarnaseid sagedamini toimuvaid võimalusi Euroopa poliitika kujundamises osalemiseks. Vastuseks teatas Euroopa Komisjoni president Ursula von der Leyen uute Euroopa kodanike paneelarutelude korraldamisest, et konsulteerida juhuslikult valitud kodanikega ELi põhiküsimuste teemadel.

Järgnevatel paneelaruteludel on käsitletud konkreetsemaid poliitikaemasid: mida teha toidujäätmetega, virtuaalmaailmade plusse ja miinuseid, õigusi ja võimalusi teistes ELi riikides õppimiseks ning viise energiatõhususe parandamiseks. Osalejad saavad tõlkide abil üksteisega suhelda oma emakeeles. Paneelis osalejana olete üks paljudest Euroopa kodanike esindajatest – keskendudes seekord ühiskonnas

esineva vihkkamise vastu võitlemise teemale. Te töötate arutelude põhjal välja soovitusel, mida Euroopa Komisjon võtab oma poliitika ettevalmistamisel arvesse.

KUIDAS HAKKAB EUROOPA KODANIKE PANEELARUTELU TOIMIMA?

Igal paneelarutelul osaleb 150 juhuslikult valitud kodanikku kõigist ELi liikmesriikidest, kes esindavad ELi mitmekesisust ja kellest üks kolmandik on nooremad kui 26 aastat, et tagada head põlvkondadevahelised arutelud.

Paneelarutelu ühendab väikeste rühmade (umbes 12 inimest) koostöö täiskogu tööga (kõik 150 osalejat koos). Väiksemates töörühmades on teil võimalus arutada üksikasjalikumalt ühiskonnas esineva vihkkamise vastu võitlemise teema erinevaid aspekte. Kõik 150 osalejat tulevad kokku ka täiskogu istungitel, et jagada, kuulata ja anda tagasisidet teiste väikeste rühmade panuse kohta. Selle töö tegemisel toetab paneelaruteludel osalejaid abimeeskond. See meeskond koosneb rühmatöö toetamise ekspertidest. Nad aitavad muuta rühmatöö dunaamilisemaks, et saada igaühe individuaalsest panusest ja rühmast kui tervikust parim tulemus. Samuti pakuvad nad kodanikele mitmesuguseid vahendeid koostööks ja kollektiivseks otsustamiseks.

Teid toetavad ka kohapealsed abilised, kes annavad praktilist teavet, ning vihkkamise ja selle erinevate vormide erialaspetsialistid. Peale selle kuulete kodanikuühiskonna, institutsioonide ja akadeemiliste ringkondade esindajate tunnustusi ja ülevaateid.

¹ Teavet Euroopa tuleviku teemalise konverentsi kohta leiate siit: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/conference-future-europe_en

² Vt: <https://equineteurope.org>

³ Vt: <https://ceji.org> ja <https://www.facingfacts.eu>

KES KORRALDAB SELLE EUROOPA KODANIKE PANEELARUTELU?

Euroopa Komisjon on peamine korraldaja. Euroopa Komisjon on Euroopa Parlamendi ja nõukogu kõrval üks peamisi ELi institutsioone. Komisjon aitab jagada ELi üldist strateegiat, teeb ettepanekuid ELi uute õigusaktide ja poliitikavaldkondade kohta, jälgib nende rakendamist ja haldab ELi eelarvet. Ühiskonnas esineva vihkamise vastu võitlemise Euroopa kodanike paneeli korraldavad ühiselt kaks Euroopa Komisjoni talitust: teabevahetuse peadirektoraat ning õigus- ja tarbijaküsimuste peadirektoraat.

Teabevahetuse peadirektoraat on komisjoni osakond, mis vastutab ELi poliitika teabevahetuse ja selgitamise eest välistele sihtrühmadele. See hoiab komisjoni avaliku arvamuse ja meedia vallas poliitiliste arengute ja suundumustega kursis. Samuti edendab see otsest kaasatust kodanikega osalus- ja aruteluprotsesside kaudu, sealhulgas Euroopa kodanike paneelarutelud ja [Kodanike kaasamise platvorm](#).

Justiits- ja tarbijaküsimuste peadirektoraat (DG-JUST) on komisjoni osakond, mis vastutab ELi õiguse, tarbijaõiguste ja sotsiaalse võrdõiguslikkuse poliitika eest. Justiits- ja siseküsimuste peadirektoraadi ülesanne on tagada ELi põhiõiguste hartas sätestatud põhiõiguste tegelik austamine, edendamine ja kaitse. Samuti vastutab direktoraat komisjoni töö eest vihakõne ja vihakuritegude vastu võitlemisel.

TEADMISTE KOMITEE

Paneelarutelusid juhib ja nõustab spetsiaalne teadmiste komitee, kes annab teile vajalikud teadmised teema mõistmiseks ja põhjalike soovitude väljatöötamiseks. Kõigil liikmetel on sel teemal erinevad ja üksteist täiendavad teadmised.

Arun MANSUKHANI

Psühholoogilisele traumale spetsialiseerunud kliiniline psühholoog

Daris LEWIS RECIO

Equineti² õigus- ja poliitikaametnik

Federico FALOPPA

Readingu ülikooli sotsiolingvistika professor

Jelena JOVANOVIĆ

Rassismivastase ja mitmekesisuse töörühma koordinaator

Euroopa Parlamendis

Manos TSAKIRIS

Londoni Ülikooli psühholoogiaprofessor

Nesrine SLAOUI

Sõltumatu ajakirjanik ja autor

Robin SCLAFANI

CEJI direktor ja Facing Facts Networki³ koordinaator

Tommaso CHIAMPARINO

Poliitikaametnik justiits- ja tarbijaküsimuste peadirektoraadi põhiõiguste poliitika üksuses (DG JUST)

KODANIKE PANEELARUTELU VIHkamISE VASTU VÕITLEMISEKS ÜHISKONNAS

Te kohtute ülejäänud osalejatega kolmel istungil. Kaks istungit toimuvad silmast silma Brüsselis ja üks istung toimub veebis.

- **1. istung: 5.-7. aprill 2024** (kohapeal Brüsselis, Belgias)
- **2. istung: 26.-28. aprill 2024**
(veebipõhise videokonverentsi tööriista kaudu)
- **3. istung: 17.-19. mai 2024** (kohapeal Brüsselis, Belgias)

TUNDLIKU TEEMA ARUTAMINE

Euroopa kodanike paneeli korraldajatena on meie kohustus muuta paneelarutelu turvaliseks keskkonnaks, mis võimaldab kõigil paneelil osalejatel ja kutsutud sõnavõtjatel vabalt rääkida ja end kuuldavaks teha, kui nad austavad teiste vaatenurki ja kogemusi. Me oleme pühendunud sellele, et luua kõigile lugupidav keskkond. See, mida üks inimene võib pidada ohutuks või vastuvõetavaks, ei pruugi seda olla teistsuguse elukogemusega inimese jaoks. Teie arutelud keskenduvad teie kogemustele, aga ka nende kogemustele, kes on kannatanud ja kannatavad vihkamise all.

Kehtestame mõned põhireeglid, ja mis kõige tähtsam, rakendame põhimõtet „ei tee liiga“, et vähendada võimalikult palju psühholoogilise kahju tekitamist osalejatele (nt vägivalda ja konfliktide tekitamine, trauma või vaimse tervise probleemide põhjustamine). Selleks et tagada selle põhimõtte täitmine ja järgimine, juhendab teid istungite ajal professionaalne juhendajate meeskond.

Aktsepteeritakse kõiki lugupidavaid seisukohti ning tuleks olla avatud, et püüda mõista vihkamise algpõhjuseid ilma hinnanguteta. Paneelarutelu käigus keskendutakse lahenduste leidmisele, mis võimaldaksid meil oma ühiskonnas harmoonilisemalt elada.

2 / Ülesanne: Mille kallal ma töötan?

*Ühiskonnas vihkamise vastu võitlemise
Euroopa kodanike arutelupaneel püüab leida
vastuseid alljärgnevale küsimusele:*

**„Mida saame teha vihkamise vastu ja
kuidas saame suurendada vastastikust
austust meie ühiskondades?“**

Eelkõige on arutelupaneeli eesmärk määrata kindlaks võimalikud poliitikameetmed ja kõik asjaomased osalejad, keda tuleks kaasata erinevatel tasanditel, sealhulgas otsustajad, kodanikuühiskond, erasektor ja kodanikud.

Erinevad küsimused aitavad teil selle teemaga tutvuda ning kavandada vahendeid ja meetmeid, mida saaks võtta, et võidelda vihkamise vastu meie ühiskonnas.

1. istungil, mis toimub Brüsselis, arendate välja ühise arusaama vihkamisest ja kodanike paneelarutelu ulatusest. Koos teiste kodanikega alustate vihkamisega seotud emotsioonide ja arusaamade lahtimõtestamisest, sealhulgas jagades mõtteid ja kuulates väliskõnelejaid, tunnistusi ja eksperte. Selgitate välja erinevad vihkamise põhjused ja ajendid ning võimalikud tegevusvaldkonnad, mille abil saab ühiskonnas esineva vihkamisega võidelda.

2. istungil, mis toimub veebis, töötate 1. istungi tööle tuginedes välja ideid, kuidas lahendada vihkamise probleemi ühiskonnas. Neid ideid võib pidada soovitus- te eelnõudeks.

3. istungil, mis toimub Brüsselis, täpsustate neid ideid ja soovitusi kogenud juhendajate, kodanikuühiskonna esindajate ja sisuekspertide abiga. Lõpuks saavad neist ideedest lõplikud soovitusel, kuidas võidelda vihkamise vastu Euroopas.

Paneelarutelu **LÕPPTULEMUS** on loetelu soovitus- test, mis toetavad Euroopa Komisjoni tulevast tööd vihakõne ja vihakuritegude vastu võitlemisel. Soovitused aitavad ELil ja selle liikmesriikidel saada jagu vihkami- sest ja lõhestumisest ning saavutada see, et saaksime ühiselt nautida meie euroopalikke väärtusi, nagu on sätestatud Euroopa Liidu lepingus. Nende hulka kuulub inimõiguste ja väärikuse austamine ning ühiskond, kus valitseb sallivus, mittediskrimineerimine ja pluralism.

3 / Teema:

Mida pean teadma vihkamisest?

VIHKAMISE JA SELLE VORMIDE MÕISTMINE

Me kõik arvame, et teame, mis on vihkamine, kuid siiski **ei ole seda lihtne määratleda**, sest vihkamise ilmingud on mitmekülgsed, mitmekesised ja keerulised. See võib varieeruda väga varjatud vormidest palju otsesemate vormideni. Vihkamine võib jääda sisemiseks tundeks, kuid võib väljenduda ka vägivaldsete tegudena (näiteks vägivaldsete äärmusideoloogiate õhutamisenä). See võib avalduda mitmes vormis: alates verbaalsest väärkohtlemisest või solvangutest ning lõpetades kiusamise, ahistamise, vähemusi vales ja ebasoodsas valguses kujutava desinformatsiooniga, ähvarduste või üleskutsetega vägivaldsele, füüsilisele vägivaldsele või isegi mõrvale.

Vihapüramiid kujutab lihtsustatud kujul vihkamise alustalasid alates eelarvamustest ja lõpetades kõige raskemate eluohtlike ilmingutega. Püramiidis toetavad ülemisi tasandeid alumised tasemed. Need madalamad tasandid on sageli teadvustamata, nii et inimene ei ole teadlik, et ta osaleb mingisuguses diskrimineerimises või aitab kaasa vihkamisele või usaldamatusele. Kui inimesed või institutsioonid kohtlevad madalama tasandi käitumist vastuvõetava või normaalse käitumisena, siis muutuvad järgmise tasandi käitumised vastuvõetavamaks.

Vihapüramiid peegeldab **võimalikku trajektoori** üha levivate rühmide süsteemide poole, mis mõjutavad negatiivselt üksikisikuid, institutsioone ja ühiskonda tervikuna. Alates individuaalsetest emotsioonidest ja tunnetest ning lõpetades eelarvamuse suhtumise ja käitumise väljakujunemisega võib tekkida areng organiseeritud ja süstemaatilise diskrimineerimise poole, kuni kõige vägivaldsemate kuritegudeni välja.

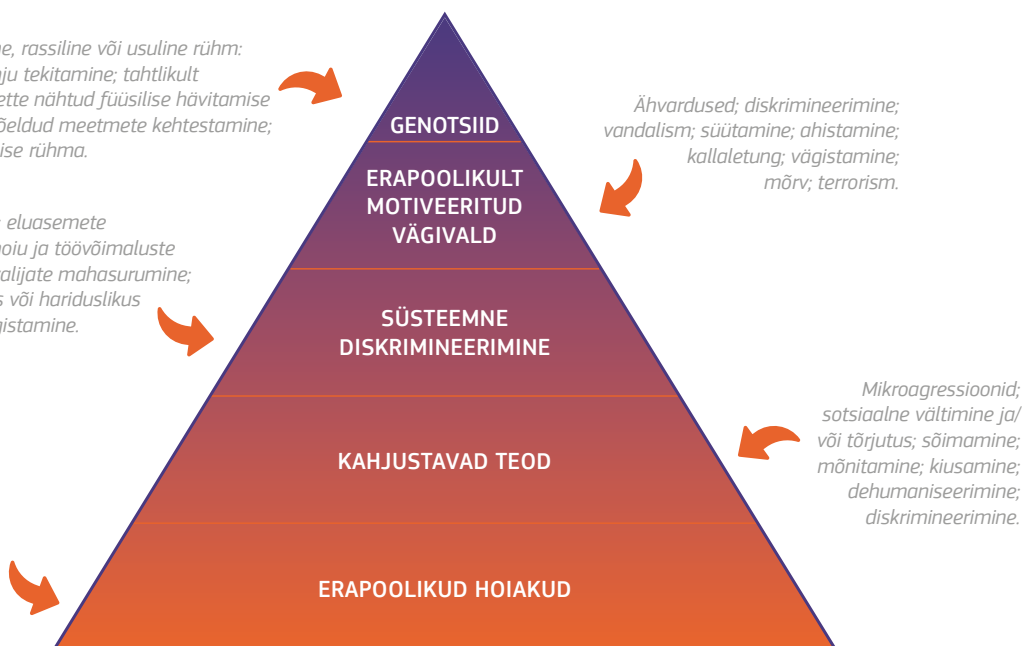
ELis avaldub **süsteemne diskrimineerimine** mitmel kujul. Sellised püsivad nähtused nagu diskrimineerivad töөлövõtmise menetlused, õiguskaitseorganite etniline profileerimine, meediaväljaannete levitatavad negatiivsed stereotüübid, hariduslik ebavõrdsus või soolised palgaerinevused tõestavad, et diskrimineerimine on endiselt väga levinud ja et selle aluseks olevad eelarvamused on meie ühiskonnas sügavalt juurdunud.

Nende inimeste puhul, kellel on mitu meie sotsiaalsetes, majanduslikes ja poliitilistes struktuurides tõrjutuse aluseks olevat omadust (näiteks sugu, religioon, nahavärv või seksuaalne sättumus), räägime **mitmekülgsest või intersektionaalsest diskrimineerimisest**. Nende jaoks on olukord veelgi raskem, sest nad kogevad ebaproportsionaalselt palju vihka-

Kavatsusega hävitada rahvuslik, etniline, rassiline või usuline rühm: tapmine; raske kehalise või vaimse kahju tekitamine; tahtlikult selliste elutingimuste loomine, mis on ette nähtud füüsilise hävitamise saavutamiseks; sündide vältimiseks mõeldud meetmete kehtestamine; rühma laste sunniviisiline üleviimine teise rühma.

Kriminaalõiguslikud erinevused; eluasemete segregatsioon; hariduse, tervishoiu ja töövõimaluste ressursside ebavõrdne jaotus; valijate mahasurumine; esindatuse puudumine meedias või hariduslikus sisus; inimõiguste kaitsjate vaigistamine.

Pimekohad; hirm erinevuse ees; stereotüüpimine; kalduvus kalduda teatud tüüpi inimeste poole või neist eemale; piirdumine teabega, mis kinnitab olemasolevaid uskumusi; vähe teadlikkus oma privileegidest.

⁴ Vt: FRA: [Stop discrimination and ethnic profiling in Europe](https://fra.europa.eu/en/stop-discrimination-and-ethnic-profiling) | Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet (europa.eu)

mist, ebavõrdsust ja ebaõiglust, mis tugevdab **diskrimineerimise tsüklit**. Vihkamine võib olla suunatud ka inimeste vastu, kes propageerivad inimõigusi, sealhulgas osana oma elukutsest.

VIHKAMINE ELIS: FAKTID JA ARVUD

Täpseid arve vihkamisnähtuse ulatuse kohta pole lihtne leida. Eelkõige **on andmete kogumine liikmesriikide tasandil ebaühtlane**, arvestades erinevaid vihakuritegudest teatamise ja nende registreerimise viise õiguskaitseasutuste poolt. Samuti on raske saada internetis ringleva vihakõne hulga esinduslikku kvantifitseerimist. Seetõttu on vihkamise ulatust tõenäoliselt **suuresti alahinnatud**. Kättesaadava ametliku statistika põhjal⁵ rahvusvahelisel tasandil kogutud vihakuritegude andmed viitavad siiski üldisele 26% kasvule aastatel 2021–2022. Siin on mõned mittetäielikud, kuid näitlikud arvud, mis on kättesaadavad ELi tasandil.

● ELis analüüsitud kaheksast miljonist veebisõnumist on **viha õhutava toksilise käitumise tase 2023. aasta jaanuarist kuni 2023. aasta septembri keskpaigani kasvanud 30%**. Tasemed on kõrgemad prantsuse, vene, slovaki ja hispaania keeles.⁶

● Kuigi Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet (FRA) teatas 2023. aastal tuhandetest ametlikult registreeritud antisemitlikest intsidentidest, mis toimuvad igal aastal⁷, võivad need arvud olla suuresti alahinnatud. FRA 2018. aasta uuringu kohaselt, mis käsitleb juutide antisemitismi kogemusi, leiab **9 juuti kümnest, et antisemitism on nende riigis suurenenud**, 71% väldib selliste esemete kandmist **või näitamist, mis võiksid neid juudina identifitseerida**, ning 79% juhtumitest ei ole teatatud.⁸

● Teise Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti uuringu kohaselt **koges 55% vastanutest ELis aastatel 2022–2023 rassilist diskrimineerimist rohkem kui kolm korda**.⁹

● Üks kolmest naisest nii ELis kui ka kogu maailmas on kogenud **füüsilist või seksuaalset vägivalda vähemalt üks kord oma elu jooksul**. Vähemalt kaks naist nädalas tapetakse ELis lähisuhtepartneri või pereliikme poolt.¹⁰

● Etnilisest või sisserändaja taustast tingitud ahistamine oli 2017. aastal tavaline iga neljanda ELis elava moslemi puhul, kellest **ligi pooltel esines eelneva aasta jooksul kuus või enam juhtumit**.¹¹

● FRA leidis tõendeid romavastase **retoorika suurenemise kohta meedias ja sotsiaalvõrgustikes COVID-19 kriisi ajal vähemalt 13 ELi liikmesriigis** (15 uuritud liikmesriigist), aktiveerides vanu stereotüüpe romade kui rahvatervise ohu kohta.¹²

⁵ Vt: <https://hatecrime.osce.org/>

⁶ Vt: andmed ELi rahastatud projektist „European Observatory of Online Hate“ (Euroopa veebipõhise vihkamise vaatluskeskus) <https://eooh.eu/>

⁷ Vt: FRA, *Antisemitism 2022. aastal – ülevaade ELis registreeritud antisemitlikest juhtumitest | Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet* (europa.eu)

⁸ Vt: FRA, *kogemused ja arusaamad antisemitismist / teine uuring juutide diskrimineerimise ja vihakuritegude kohta ELis* (europa.eu)

⁹ Vt: FRA, „*Mustanahaliseks olemine ELis – Aafrika päritolu inimeste kogemused*“, 2023

¹⁰ Vt: Euroopa Komisjoni pressiteade „*EL nõuab naistevastase vägivalla lõpetamist*“ november 2023

¹¹ Vt: FRA, *teine Euroopa Liidu vähemuste ja diskrimineerimise uuring moslemid – valitud järeldused*, 2017

¹² Vt: FRA, *koroona viiruse pandeemia ELis – mõju romidele ja reisijatele*, 2020

Vihkamisel võivad olla ohvritele **rasked tagajärjed**, mis mõjutavad negatiivselt nende **vaimset ja füüsilist tervist ning sotsiaalset ja majanduslikku heaolu**. Vihakõne või vihakuriteo ohvrid puutuvad sageli kokku ka poliitilise ja sotsiaalse tõrjutusega, mis takistab neil sellistest kuritegudest teatamast või ohvriabiteenustele juurde pääsemast. Peale selle ähvardab neid ohvreid, kes vihkamise kogemustest teatavad, sageli uuesti ohvriks langemine (lisakahju, mis ei tulene otseselt kuriteost, vaid sellest, kuidas institutsioonid ja teised isikud ohvrit kohtlevad). Eriti lapsohvrite jaoks võib vihakõne raskelt kahjustada nende vaimset tervist ja pikaajalist isiklikku arengut, mõjutades nende võimet elada normaalset turvalist elu.

Vihast põhjustatud kuriteod kannavad endaga edasi tervete rühmade ja kogukondade tagasilükkamist ja alavääristamist ning nende rühmade ja kogukondade liikmed kogevad hirmu ja suurt ärevust, mis võib **kanduda edasi põlvest põlve**, sest lapsed õpivad hirmu ja usaldamatust oma vanemate kogemustest. Lõpuks on vihkamisel **vaigistav mõju** üksikisikutele, kes kuuluvad vihkamise ohvriks langemise ohus olevatesse rühmadesse, piirates seega õigust sõnavabadusele.

MIDA ON EL SENI SELLE PROBLEEMI LAHENDAMISEKS TEINUD?

Euroopa Liit on oma aluslepingutes **kinnitanud sellised väärtused** nagu inimväärikuse, vabaduse, demokraatia, võrdsuse, õigusringi põhimõtete ja inimõiguste, sealhulgas vähemuste hulka kuuluvate isikute õiguste austamine. Kõik vihkamise ja sallimatuse vormid on nende põhiõiguste ja väärtustega vastuolus. Kõik ELi institutsioonid on osalenud vihkamisvastastes algatustes. Selles jaotises antakse ülevaade ELi tasandi tegevusraamistikust, mis hõlmab nii regulatiivseid kui ka poliitilisi algatusi.

Vihkamisest ajendatud kuriteod ja sõnavõtt on ELi õiguse kohaselt ebaseaduslikud. 2008. aasta [raamotsus rassismi ja ksenofoobia teatud vormide vastu võitlemise kohta](#) nõuab rassi, nahavärvuse, usutunnistuse, päritolu või rahvusliku või etnilise päritolu alusel vägivalda või vihkamise avaliku õhutamise kriminaliseerimist.

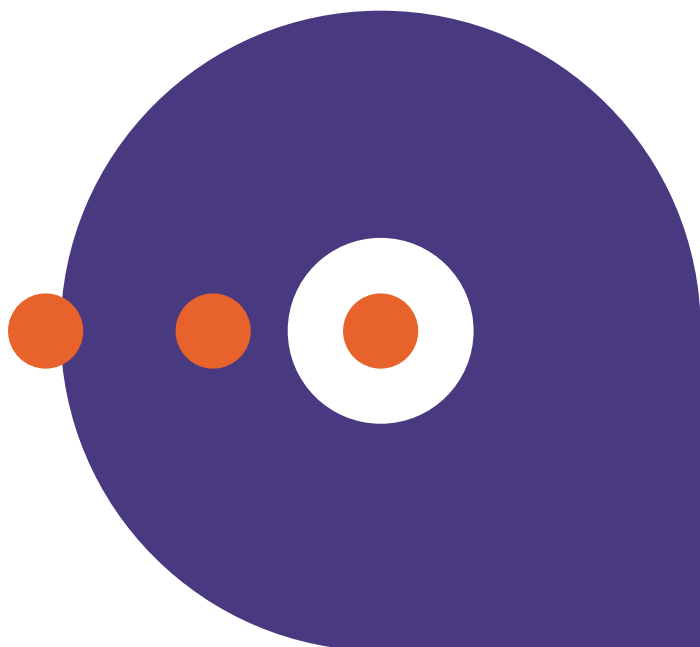
Komisjon püüab tagada raamotsuse täieliku ja korrektse ülevõtmise, eelkõige rikkumismenetluste algatamise kaudu, mis omakorda on toonud kaasa meetmete võtmise üheteistkümnes liikmesriigis. Siiski ei saa komisjon sekkuda üksikutesse vihakõne või vihakuritegude juhtumitesse. Need jäävad **riiklike õiguskaitseasutuste pädevusse**, kes peavad uurima väidetavate vihkamisest ajendatud kuritegude või kõnejuhtumite juhtumeid, esitama nende eest süüdistuse ja kohtu alla andma.

6. detsembril 2023 võttis Euroopa Komisjon vastu [ühisavalduse „Vihale ei ole kohta: Euroopa üheskoos vihkamise vastu“](#). See on üleskutse kõigile eurooplastele astuda vastu vihkamisele ning seista sallivuse ja austuse eest. Selle teatisega püüab komisjon **suurendada jõupingutusi vihkamise kõigi vormide vastu võitlemiseks**, tugevdades meetmeid mitmesugustes poliitikavaldkondades, sealhulgas julgeoleku-, digitaal-, haridus-, kultuuri- ja spordipoliitikas. Teatistes välja kuulutatud konkreetsed ettepanekud hõlmavad lisarahastamist pühakodade kaitsmiseks, uusi algatusi veebiohtude vastu ja tugevdatud koostööd kodanikuühiskonna osalejatega.

Euroopa Komisjon rakendab ka aktiivset vihkamise vastu võitlemise poliitikat, sealhulgas sihtotstarbelisi teabevahetusi ja vahendeid, et toetada jõustamist riiklike ametiasutuste poolt. See on vastu võtnud **spetsiaalsed ELi strateegiad**, nagu [ELi strateegia antisemitismi vastu võitlemiseks ja juutide elu edendamiseks](#), [ELi romade võrdõiguslikkuse, kaasamise ja osalemise strateegiline raamistik](#) ning [ELi rassismivastane tegevuskava](#) laiemalt. Strateegiad **ei ole õiguslikult siduvad**, kuid sisaldavad meetmeid, mida ELi institutsioonidel, ametitel, asutustel või riiklikel asutustel soovitakse võtta konkreetse probleemi lahendamiseks. Ühe näitena julgustab ELi antisemitismi vastu võitlemise strateegia ELi institutsioone ja liikmesriike võtma selliseid meetmeid nagu rahastamine või koostöö veebiplatvormidega, et võidelda antisemitismi vastu veebis, samuti meetmeid hariduse edendamiseks, holokausti ja holokausti mälestamise uurimiseks.

EL on välja töötanud õigusakte ja algatusi, et tulla toime erinevate **internetis leviva vihkamisega seotud ohtudega**. 2016. aastal algatas EL peamiste sotsiaalmeediaplatvormidega vabatahtliku tegevusjuhendi internetis leviva ebaseadusliku vihakõne vastu võitlemiseks. [Digitaalteenuste seadus \(DSA\)](#) sisaldab veebiplatvormidele uusi kohustusi ebaseadusliku sisu, sealhulgas ebaseadusliku vihakõne vastu võitlemiseks.

2021. aastal [võttis komisjon vastu ka teatise](#), milles kutsutakse Euroopa Liidu Nõukogu (teine liikmesriike esindav ELi institutsioon) üles võtma ühel häälel ja Euroopa Parlamendi nõusolekul vastu otsuse, millega **laiendatakse ELi toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1 sätestatud praegust ELi kuritegude nimekirja** vihakuritegudele ja vihakõnele. Kui nõukogu otsus võetakse vastu, saaks Euroopa Komisjon teha ettepaneku uue teise õigusakti kohta, mis võimaldaks ELil peale rassistlike või ksenofoobsete motiivide kriminaliseerida ka muid vihakõne ja vihakuritegude vorme.

MILLISED ON VIHkamISEST RÄÄkimISE JA SELLE VASTU TEGUTSEMISE KATSUMUSED?

Selles osas sooviksime mittetäielikul, kuid siiski illustreerival viisil esile tõsta mitu küsimust, mis muudavad vihkamist käsitleva arutelu eriti keeruliseks. See soovituslik nimekirj ei välista lisanimekirju, mis võivad ilmned paneelarutelude osana.

1. Vihkamisest rääkimine võib olla **tundlik** ja **sügavalt isiklik**, vallandada tugevaid emotsionaalseid reaktsioone ja tuua esile valusaid mälestusi või isiklikke kogemusi. Lisakomplikatsioon on see, et vihkamise määratlemine võib hoolimata olemasolevatest õiguslikest määratlustest olla **väga subjektiivne**.

2. Tasakaalu tagamine **sõnavabaduse** ning **vihakõne** sanktsioneerimise ja ennetamise vajaduse vahel ei ole nii lihtne, kui paistab. Sõnavabadus on põhiõigus ja demokraatliku ühiskonna üks alustugesid. See ei hõlma mitte ainult teavet või ideid, mida peetakse solvavaks, vaid ka neid, kes solvavad, šokeerivad või häirivad. Inimõigusi käsitlevas õiguses tunnistatakse siiski, et sõnavabadust **ei tohi kasutada vihkamise ja vägivalda õhutamiseks**. Tegelikult võib teatud demokraatlikes ühiskondades pidada vajalikuks karistada või isegi ära hoida kõiki väljendusvorme, mis levitavad, õhutavad, edendavad või õigustavad sallimatusel põhinevat vihkamist, tingimusel et kehtestatud sekkumine on proportsionaalne taotletava õiguspärase eesmärgiga. Sõnavabaduse ja vihakõne piirid ei ole alati väga selged, kuid Euroopa **Inimõiguste Kohtu praktika annab suuniseid selle** kohta, kas teatud väljendus on vihakõne.¹³

3. ELi tasandi meetmete ulatust reguleerib 2008. aasta raamotsus rassismi ja ksenofoobia kohta. Pärast raamotsuse vastuvõtmist on aluslepingud muutunud ja kuritegevuse valdkonnad, mille kohta EL võib võtta vastu õigusakte, on piiratud loeteluga, mis ei hõlma vihakõnet ja vihakuritegusid. Seetõttu on tehtud ettepanek aluslepingute muutmiseks, mis on praegu Euroopa Liidu Nõukogu menetluses. Kuni selle ajani ei ole komisjonil võimalik esitada kõnealust küsimust käsitlevaid õigusakte.

4. Vihakõne ja vihakuritegude kriminaliseerimise seaduste kohaldamine on ELi riikides erinev ja kahjuks **ei ole kõik ELi riigid kõigi kogukondade jaoks võrdselt ohutud**. Seda, mida ühes liikmesriigis peetakse vihakuriteoks, ei peeta alati selleks teises liikmesriigis. See kehtib eelkõige **seksuaalse sättumuse** alusel toimepandud vihakuritegude kohta, mida ELi õigus praegu ei hõlma. Veel üks asjakohane ELi õigusakt, mida tuleb mainida, on ohvrite õiguste direktiiv, millega kehtestatakse kuriteoohvrite, sealhulgas vihakuritegude ning vihakõne ohvrite õiguste, toetuse ja kaitse miinimumnõuded ning tagatakse, et kuriteo ohvriks langenud isikuid tunnustatakse ja koheldakse austusega.

5. Vihkamise eelarvamuste ja põhjuste **tundmise tase on ebaühtlane ja üsna pealiskaudne**, sealhulgas õiguskaitseorganite seas. Kasulikud juhised võivad tuleneda olemasolevatest määratlustest, mille on välja töötanud teised rahvusvahelised organisatsioonid või asjasse puutuvaid kogukondi esindavad organisatsioonid. Siiski on vihakõne või eelarvamuste põhjuseid, mille määratlus ei ole nii selge või on puudulik.¹⁴

6. Vihakuriteod või vihakõne on **sageli nähtamatud**: neist ei teatata üldse või ohvrite väiteid koguv politsei ei registreeri neid vihakuritegudena. Seetõttu jäävad vihakõne ja kuritegevus ametlikust statistikast ja salvestustest märkamatuks. Samuti jätavad kriminaalõigussüsteemid mõnikord **tähelepanuta tõendid kuriteo aluseks oleva eelarvamuseliku motivatsiooni** kohta, mis tähendab, et **vihakuritegusid kui selliseid mõnikord ei tunnistata**. Kui andmed ei ole kättesaadavad, ei tajuta probleemi ja seega ka poliitikat. Iga ELi liikmesriigi kohta on vaja statistikat ja muud teavet, et anda kohapealsest olukorrast täielikum ja täpsem ülevaade.

¹³ Vt: Euroopa Inimõiguste Kohus, [teabeleht – vihakõne](#), 2023

¹⁴ For further information, see the Council of Europe [Recommendation on Combating Hate Speech](#), 2022

4/ Praktiline teave

Ootame teid esimesele paneelarutelu istungile, mis algab reedel, 5. aprillil (14.00) Belgias Brüsselis. Allpool leiate praktilist teavet, et valmistuda reisiks ja koosolekutel osalemiseks. Pidage meeles järgmist.

Istungid toimuvad kolmel nädalavahetusel, alates reede pärastlõunast kuni pühapäeva lõunani. 1. ja 3. istung (5.-7. aprill ja 17.-19. mai) toimuvad isiklikul kohalolekul (Brüsselis) ja 2. istung on veebis (26.-28. aprill).

1. KULUD

Hüvitis on 90 eurot istungi ja/või reisipäeva kohta. Hüvitis makstakse pärast istungite toimumist, kui osalemine on osalusnimekirja alusel kinnitatud.

2. LOGISTIKA

REISIKORRALDUS

Te olete saanud või saate peagi oma reisikava ja e-pileti. Kui teil on oma reisikorralduste kohta lisaküsimusi, andke meile sellest teada, võttes meiega ühendust aadressil info@futureu.events

PÄRALEVEDU

Päralevedu: lennu-/rongijaama saabumisel tervitavad teid Euroopa kodanike paneelarutelude töötajad, kes kannavad tervitustahvlit või -plakatit ja juhatavad teid pendelbussi juurde. Kui teil on raskusi nende leidmisega, helistage numbril +32 460 224 027.

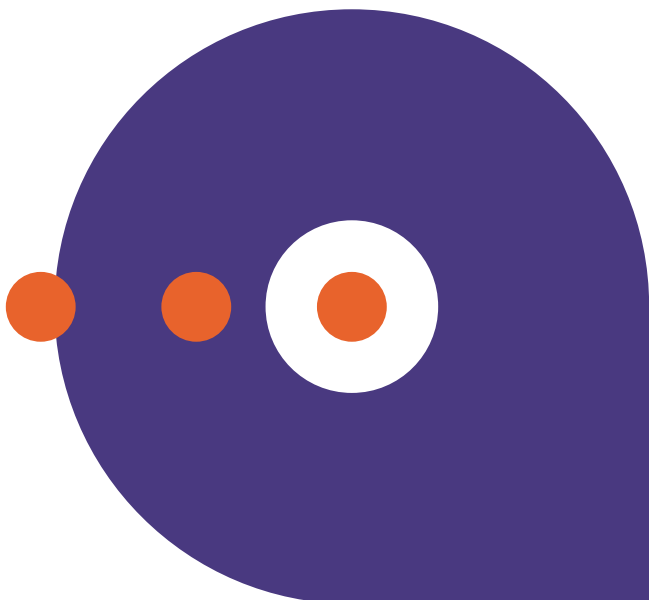
Lennukiga saabumise korral: pärast pagasi kättesaamist lennujaamas minge saabuvate lendude terminalis oleva vastuvõtulaua juurde, kus meie esindajad teid ootavad.

Rongiga saabumise korral: minge Brüsseli Midi rongijaamas Prêt à Mangeri kohvikusse, kus meie töötajad ootavad teid tervitustahvli/-plakati juures.

Hotellis: päraleveod korraldatakse teie hotellist Euroopa Komisjoni ruumidesse, kus istungid toimuvad. Palun tulge hotelli peasaali enne planeeritud lahkumisaega. Meie meeskond näitab teile pendelveo asukoha. Kui soovite Euroopa Komisjoni ruumidesse ise kohale jõuda, teatage sellest meie tugimeeskonnale enne lahkumist.

Brüsselis viibides: kui pärast koosolekuid toimuvad seltskondlikud üritused, näiteks õhtusöögid, korraldatakse Euroopa Komisjoni hoonest seltskondliku ürituse toimumiskohta pendelveod. Seejärel korraldatakse pendelbussiga rühmade päralevedu toimumiskohast teie hotelli. Loomulikult võite pärast seltskondlikku üritust linnaga tutvuda ja ise hotelli tagasi minna.

Päraleveod pärast üritust: korraldame päralevedusid teie hotellist lennu-/rongijaama, mille kaudu lahkute. Väljumisaeg märgitakse hotelli fuajees olevale teadetahvlile.

MAJUTUS

Teid võtab hotellis vastu meie meeskond. Teile on broneeritud üheinimesetuba koos hommikusöögi ja tasuta Wi-Fi-ühendusega. Palun tutvuge oma broneeringu kinnitusega, mis saadeti teile e-posti teel. Pange tähele, et kõigi lisateenuste (nt minibaar, toateenindus, telefon, hotellibaar, pesupesemisteenus, varajane sisseregistreerimine või hiline väljaregistreerimine jne) kulude katmise eest vastutate teie ja korraldajad neid ei kata. Palun tasuge kõik lisakulud enne lahkumist otse hotellis.

3. MUUD SÄTTED

• Riietusreeglid

Istungiteks palume kaasa võtta vabaajariided, soe jakk ja sall ning veekindel talvejope, samuti soojad mugavad jalanõud ja vihmavari. Õhutemperatuur on tõenäoliselt umbes 11 °C ja mais veidi kõrgem, kuid olge valmis Belgia heitlikuks ilmaks.

• Joogivesi

kraanivett on Belgias ohutu juua. Pudelivesi või filtreeritud vesi on saadaval ja tasuta kõigil istungitel, söögikordadel ja seltskondlikel üritustel.

• Ajavöönd

praegune kellaaeg on Kesk-Euroopa aeg (UTC/GMT +1 tund ja UTC+2 alates 31. märtsist).

• Turismiinfo

Brüsselil on rikkalik ajalugu, arhitektuur, köök, kultuur ja palju muud. Vaadake julgelt Brüsseli ja selle lähiümbruse veebisaiti, et tutvuda kogu teie külaskäigu ajal pakutava kultuuritegevusega.

• Kontakt

meie meeskond on saadaval enne istungeid ja nende ajal. Kui teil on pärast saabumist mõni probleem või kui teie lennuandmed on muutunud, võtke meiega ühendust e-posti teel: info@futureu.events

• Suuline tõlge

tänu professionaalsete tõlkide meeskonnale on istungid kättesaadavad ELi 24 ametlikus keeles. Nende abistamiseks rääkige istungi ajal selgelt ja mitte liiga kiiresti.

4. JUURDEPÄÄS HOONELE

Esimesed ja viimased nädalavahetuse paneelarutelud toimuvad Euroopa Komisjoni ruumides Brüsselis. Täpsemat teavet hoonete ja ruumide kohta leiate päevakorrast. Euroopa Komisjoni hoonesse pääseb külastajapääsmega (V-pass). V-pass saadetakse teile e-posti teel enne üritust. Protsessi lõpetamiseks ja V-passi ruutkoodi saamiseks ärge unustage end selle e-kirja kaudu registreerida. Kui te ei ole oma V-luba enne üritust kätte saanud, võtke meiega ühendust e-posti teel: info@futureu.events

Pidage meeles, et turvakontrolli läbimiseks ja Euroopa Komisjoni hoonesse saabumiseks võib kuluda vähemalt 20 minutit. Pange valmis oma V-pass, isikutunnistus või pass, sest turvavajadused paluvad neid näha.

Kõik osalejad:

- on kohustatud enne hoonesse sisenemist esitama kehtiva passi või ID-kaardi;
- peavad läbima sissepääsualal turvakontrolli;
- peavad soovitatavalt kandma kaasas kutset või muud dokumenti, millel on selgelt näidatud, et nad on osalejad (nt registreerimiskiri).

5. TEABELAUD, INTERNETIÜHENDUS

Teabelaud asub istungiruumide sissepääsu juures. Meie töötajad aitavad teid ja vastavad kõigile teie küsimustele. Internetti saab kasutada Wi-Fi-pääsupunktide kaudu. Salasõnad antakse koosoleku päeval.

6. KÄTTESAADAVUS

Euroopa Komisjoni ruumid on puuetega inimestele täielikult ligipääsetavad. Kui registreerute veebis, märkige ära kõik erivajadused ja toitumiseelistused.

